

Szabó K. Attila
BELSŐ-HAGYMÁS

A mióta az eszét tudja, úgy élte meg, mint kérődzést. Ahogy idősödött, egyre paranoidabbá vált az ízelelése, még a tapintása is. Az ételt, amit a kezében vagy a szájában tart, mintha egy másik tenyér és száj is fogná és rágná. Minden íz peremén ott volt egy vékony síkos réteg, egy éppen elkezdődött, leheletfinom rothadás.

Kamaszkorában még titokban, de felnőttként már nyíltan felvállalt különböző, legtöbbször ellentmondó vallási és világi életrendeket. A tiszta és a tisztátalan végtelenül széttartó peremvidékeit járta, hogy a már-már skizoid emésztésén valahogy túllépjen. De mindegyik csak az újdonság erejéig segített, mígnem a kimerítő elkeseredés a szülés után átbillent valamifajta vegetatív nyugalomba, nyers, esetleg párolt zöldség és főtt tojás képében lebegve a gyomra fölött.

Ami különös maradt benne, hogy egy robbanékony ösztön fűtötte a vágyát a vadon termő növények és tojások felé. Amint egy erdő vagy mező közelébe ért, a nyáltermelése, mint egy kisebb gejzír, buzogni kezdett, a fogai közötti résekre rá kellett szívja az ajkai húsát, hogy a híg nyál ne törjön ki belőle.

- És akkor hogy mondd meg anyádnak, hogy nem célod már semmi sem, hogy az életed kimerül abban, hogy legalább eggyel többet tudjál enni, mint hányni, és egyre többször már ennyi sincs... Meg azt, hogy csak azért tartottad meg a gyereked, mert azt mondták, ezzel a testtel még egy patkányt se lehetne kihordani, s hátha legalább ebbe bele lehet úgy halni, hogy nem veszik észre... Kétségbe esni... Kétségbe kellene esni! Úgy élek, mint egy fikusz! És mégse. Most mondd meg, kincsem, tuti, hogy anyád most basz el mindent!

Már egy hete ott volt az egész család. Az, amit az egészen értettek - egy nem erősen, és nem is önkényesen, de aránytalanul metszett fa. Ő is oda tartozott, csak a klausztrófóbiája nem engedett meg neki egy ilyen zsúfolt és mozgalmas hetet. Minden évben a végére érkezett, az utolsó éjszakára és a bepakolásra.

- Apám amúgy is bonszájt akart volna. Jól mutat a párkányon és befér a fiókba...

Már a házuknál volt, arra számított, hogy mint mindig, most is lesz szűk fél órája, míg lassan ráébrednek a jelenlétére, de a küszöbön most ott állt Boró, a nagynénje. Nem volt kedve szabad bejárás után kutatni, odaállt közvetlen elé, hogy vegye észre. De mégse. Boró nem tudott kiszakadni a tájból, a tekintete odaragadt a láthatár szélére, s onnan lóbálta nem létező tagjait. Mintha nem tudna nem várni, tét nélkül várakozni a világ egyik véletlenszerű peremén, hogy a minden szépen lassan végbemenjen. A férje pilóta volt, majd légiirányító, de hiába a távlatok, a nagyvárosi életet képtelen volt megszokni. Amikor lelépett, a búcsúcédulán, amibe majdhogynem beleszakadt a szíve, annyit írt, hogy Drágám, nekem a metafora nem elég! Szeretlek! Sajnálom!

Boró a velejéig bátor ember volt. Nem félt a szerencsétlenségektől, azok mindenütt ott vannak, mondhatni ironikus alkat, inkább csak azon aggódott, hogy lemarad a megtörténésükről. A legkedvesebb hobbija volt, a mindennapi kenyere a jelolvasás, a legbanálisabb szerencsétlenségeket is, akár szerencsétet apró darabkákra cincálta szét, és olvasni kezdett belőlük. Elképesztő tehetség volt. Az esetleges események mögött álló „isten akarat” olyan diverz történeteit vázolta fel, hogy bárkiben és bármikor fel tudta ébreszteni a végítélet közelségének biztos tudatát. Olyan babonáság volt ez viszont, ahol a lehetségesen megrajzolható történetek sokasága miatt nem lehetett tudni az üzenet feladóját. Talán ezért is, úgy rendezte be az életét, mint egy kisléptékű, vidéki katasztrófaturizmust. Fanatikus érdeklődője maradt a saját életének. Ha ezt hamarabb tudatosítja, esetleg pár évvel később születik, itt, Kelet-Európában hallatlan karrier várhatott volna rá a régió turizmusában.

- Ha nem nyílnának szét folyton az ajkaid, annyira gyönyörű nő lennél. Hogy lehet, hogy egyetlen ránc sincs rajtad?

Ma is vitte ki a kukoricacsuhét meg a rothadt hagymát a komposzt-dombjához. Már az úton érezte, hogy baj van, a letarolt szántón messziről látszania kellett volna. Mintha nem is az övé lenne, szinte szaladt, még el is vigyorodott, úgy hajtotta a kíváncsiság. Ott látta, hogy valaki felnyitotta és belülről kilapátolta az érett anyagot, csak a domb nyers kérgét hagyta hátra, amiben még kivehetőek voltak a növényi maradványok.

Meglepődött. Lélegzethez is alig jutott. Nem értette. Mert ékszer, pénztárca, akármi, rendben, de komposzt, basszus. Összehányod a ganéd, s magától összeérik, ki az a szerencsétlen, aki szemetet lop!

Egy pillanatra meg is sajnálta. Pedig nem akármilyen domb volt az, annyira patyolat, hogy bő tíz méteren belül egyetlen magzó növény sem jelenhetett meg. A több hektárnyi szántó közepén ezt az eldugott kört a legprimább angolgyep borította. Boró magában az ő kis kápolnájaként hivatkozott rá, néha ki is bukott a száján. Abból a gypéből s a mindennapi szerves hulladékából táplálta, és kéthetente forgatta, hogy ősszel biztosan megkészüljön, majd karácsony másnapján, virradatkor, akár egy takaros ima, műanyagcserepekbe pakolja, és elpalántálja a több száz paradicsommagot. Ez a paradicsom, és a belőle készült szósz jelentette a megélhetését.

De most mint valami robot szótlánul keverte a frissen hozottat a maradékkal, talán még gondolni sem gondolt semmire, hiába, hogy könnyedén követhette volna a keréknyomot meg a le-leszottyant fekete földet. Nem érdekelte, hogy ki volt. Csak az a test zavarta, pontosabban a nyoma, hogy aki itt járt, az még meg is pihent, sőt szundított egyet. A szántóhoz képest összehasonlíthatatlanul puhább volt itt a talaj s a fű, a domb még árnyéket is vetett. A hátán aludt, a fej alatt vaskos felsőtest rajzolódott ki, már-már érezni a súlyt, amellyel pihentében hozzátapadt a földhöz. Viszont a lábakkal volt valami, túlságosan vékonyak, és nem lehetett kilátni a fűből, hogy milyen formában heverhettek itt. Borónak egy feszület jutott eszébe, de éppen csak egy villanásnyira, mert a sértettségével nem tudott mit kezdeni. Már évek óta nem sértődött meg, mintha fizikailag képtelen lenne rá, és most sem a lopás, hanem ezek a lelapult fűszálak, ez a testnyomat, mintha leköték volna.

Ahogy visszaért a házhoz, nem ment be. Megállt a küszöbön, nézte a sürgés-forgást, és addig fújtatott, míg egy kisebb csoport fel nem gyűlt előtte. Majd hatásszünet, és kiöntötte a fájalmát. Nemcsak, hogy kiraboltak, még le is köptek! A közönség, mint egy izomköteg, belerándult a mondatba. A hátát az ereszkedő nap forróította, mellkasát meg a ház melege, és ez a benne összeérő két meleg megnyugtatta. Mondani kezdte hunyorgó közönségének, akik alig láttak belőle valamit, csak a fekete alakot, s az erőteljes testbeszédet, amelynek minden mondatára előbukkan a napkorong a test mögül, és a pupillájukba dőf.

Persze mindegy ez is, csak a komposztot vitték el. Összeraktam a maradékot, aztán leültem bánkódni egy kicsit. És ott ülve egyszer csak megcsapott a felismerés. Nem is egy, hanem vagy három. Mert mondtam én már, de ez a komposztdomb valóságosan olyan, mint egy templom. Képzeljétek el, hogy az őket körbezáró vadonból kemény munkával egy kertet teremtenek, egy gyönyörű és rendezett kertet, hogy aztán ennek a kertnek az önfeláldozása bennük halmozódjon fel. De nem ám önmagukért, hanem a jövőért, a másvilágért, a paradicsomért. És én nem értem, tényleg nem értem, hogy a szántó közepén, a mindennapi megélhetésért való aggodalom sűrűjében, ha az ember talál egy ilyen eldugott kis kertet, ahol megnyugodhat, ahol már nem nyomasztja a túlélés gondja, és bepillanthat abba, hogy mi is a várakozás, a beteljesülés és az élet, akkor mégis hogyan vetemedik arra, hogy meglopja azt. Az az ember ott feküdt, és megpihent, és át kellett élje ezt a nyugalmat, és nem értem, hogy akkor mégis hogyan rombolhatta szét az egészséget. Ott ültem, s belégörcsölt a hasam, úgy haragudtam rá.

S akkor jött az újabb felismerés. Ez az én dombom nemcsak hogy templom, hanem egy valóságos, hús-vér nő. Hogy ez az egész szántó egy néma anya teste, s ez a kis domb az egyik emlője, és ez a zsigeri önfeláldozás...

De a közönségnek az emlő már túl sok volt, a paradicsomon is elvigyorodtak, de ekkor már faképnél is hagyták. Még a mondatát se fejezhette be, azt meg pláne nem mondhatta el, hogy az az ember egy anyagyilkos, és a harmadik felismerését sem hallgatták meg, hogy mikor izgatottan visszaindult, akkor egy rohadék kis darázs, esetleg egy méh, nem tudni, akkor nem fáj, most meg feldagadt, megcsípte, s onnantól kezdve nem tudott mást látni abban a dombban, mint undorító kaptárt, ami a fejében valamilyen kusza útvonalakon egy rákos daganattal kapcsolódott össze. Viszont hogy milyen következményei lehetnek egy daganatszerű komposztdombnak, azt valószínűleg még ő...

- Te tényleg alszol... ezt bezzeg nem akartad megtanítani!

- Mmm... Ma... Mar... - Mintha rossz álomból ébredne. Az ajtófélfá miatt nem tudott hátrálni, a küszöbre ragadt, az pedig túl közel állt, érezte, rálélegzik, a meleg szétfut a bőrén, végigsimítja a testét a ruha alatt, s az ébredésben véletlenül a szemébe akadt a tekintete, zilált a

szíve, vadul vette a levegőt, de túl meleg volt, a másik levegőjét szívta s keringette a vére, majd ahogy leesett a pillantása róla az ölére, arra a kicsire, a bőrén kiütött nyirkosan az ijedtség, még a szélütés halvány képe is megvillant benne. Aztán lassan elmerült, és az öröm úgy kezdett benne terjedni, mint hideg vízben egy hosszútávúszó. – Margit! Tárkony Margit! – Boró a válás után egyre inkább élvezte az unokahúga nevét ízlelgetni a szájában, a saját nevééről is hasonló élvezet miatt ejthette le a kicsinyítőképzőt. – Hadd szorongassam meg azt a kicsit!

– Most aludt el, egész úton sírt. – Boró a fiú fejéhez simította a kezét, a barna bőr, ami szinte elnyelte az egész koponyát, úgy ütött el attól a fehér, szinte áttetsző rétegtől, mint meszes sziklától az avar.

– Ne is mondd, a repülőktől én is olyan vagyok, mintha gyurmát döngölnének. Ádám még anno napokig röhögött rajtam egy-egy út után.

– Az erdőn sírt. – Pár pillanat csend, pedig ez már szokás, mindig, mintha direkt tenné, rosszkor érkezik.

– Ne haragudj, hogy nem mentünk ki érted, de látod, mi van itt.

– Tudom, persze! Van valahol egy szabad ágy?

– Már kipakoltuk a matracokat. De fektesd a konyhaasztalra, kapsz valahol pokrócot is. Ez a gyerek még mindig úgy világít, mint a Hold.

– Ahogy ellépett unokahúga mellett, akaratlanul is mély levegőt vett, érezte benne azt az ugyan kevert, de mégis citromfű illatot. És ebben az illatban ott volt, hogy Margit a család *szerves* része.

A konyhaasztal szóra rosszat mozdult a gyomra, inkább két széket tolt össze a fiának. A vérszegénysége, a gerincproblémái és valószínűleg az anya életrendje miatt a fiút a család önkéntelenül is félholtak nézte. Az első évben keservesen elsiratták, hosszú gyászév volt, a szívük, az egész keringésük reszketett belé, hogy bármelyik pillanatban meghalhat. Az őszi munka hetében született, túl korán, rosszkor. Aztán túlélte, de nem változott rajta semmi, ugyanolyan maradt, mint mikor súlyos beteg volt. Nem tudtak mit kezdeni ezzel az állandósággal, valahogy megszokták, csak az a furcsa érzés is bennük maradt, pedig várták, mindig várták, de nem tudtak nem meglepődni, hogy tényleg itt van, hogy tényleg él. Olyan öröm volt ez, mint egy gödör, aminek nincs alja.

– Francért kell a tárkonyt a pokrócba tekerni? Ez a szag úgyse jön ki már belőle soha.

Tárkonyék háza hatalmas volt. A falu szélén állt, nem messze az erdőtől, és az erdő szélétől induló sínek először az ő házukat érték el. Ez a ház és ez a család volt a falu tulajdonképpeni eredete. Úgy bő száz évre nyúlik vissza. De nem akkor jött létre a falu, csak az idővel történt valami. Kizökkent saját megszokott magából, mint ahogy egy folyam egy nem szokatlan kiáradás után nem tér vissza medrébe. Felbomlik. Olyan lesz, mint a delták a tengerek előtt. Például a régi idő földesurainak végtelenbe nyúló nemzedékei, még mielőtt lehámlott volna nevükről a tiszteletteljes megszólítás vagy az a kisugárzás, ami a kiválasztottságtudat hosszú évszázadaiból táplálkozhatott, egy mezeten szerkezetté foszlottak, az anyag maga már nem látszott csak az azt alkotó szálak. De a régi népei is, olyanok voltak, mint az évelő lágyszárúak gyökerei, földszaguk volt, észrevétlenül terjedtek, és minden évben ott voltak, tavasszal kibújtak, ősszel meg el, ha valami éppen ki nem irtotta őket. Ők az újban sem változtak, csak az egyértelműsége veszett el annak, hogy valahol vannak emberek, valahol meg nincsenek. A földszagba pedig egy alig kivehető csípős hagymaszag keveredett.

Abban az időben már egy jó évtizede megkezdődtek az építkezések, a bányák és a munkásszállók, majd a hegyi patakokra a duzzasztók és áramfejlesztők, és az egész falut a legkisebb zsákutcáig behálózó vasúthálózat. A falubeliek csak elenyésző számban dolgoztak azokon. Minden, ami itt folyt, ásott és robbant, idegen maradt a kezüktől. A saját életük viszont egy-egy pontban megvetemedett. Nemcsak az állandó zaj, por meg baleset, s az addig ismeretlen talajvíz a pincékben – a bányatók meg a duzzasztók, mondják, de nem lehet tudni, messze vannak –, hanem az együttélés formái is, mint amikor a laza és indokoltatlan vonalzó a nyomás alatt alig érezhetően eltéríti a rajzoló kezét. A falu határa szépen lassan eldugult, ott halmozták fel köröskörül az építkezési maradványokat, akárcsak egy középkori várfal vashuzalokkal. Belül mindennaposabb volt a hatás. Az utcákat hosszában felhasító sínek csak néhány lehetséges útvonalat támogattak. Szekérrel már a nap elején dönteni kellett, gyalog pedig, bár szinte sosem járt a síneken semmi, az emberek és még az állataik is, sőt talán az állatok miatt leginkább, kizárólag a saját házuk oldalán éltek.

Lehetetlenül hosszú volt ez az eredet. Mintha nem is akarna vége lenni. A falu új neve, a Belső Hagymás, máig idegenül hat a fülekre, pedig már senki sem emlékszik a régre. A terveknek és a beruházá-

soknak pedig nem csak a falubeliekhez nem volt semmi közük, hanem egymáshoz sem. Az áramfejlesztők nem látták el a vasutat és a bányát, a bányák nem szolgáltatottak alapanyagot a duzzasztók és a sínek megépítéséhez, és a sínek se szállítottak semmit, csak néha a néhai nyomorék földesurat. Becsődött az összes. Csak az omladozó ipariális díszletek maradtak, meg a földművelés, mint egy test a műtőasztalon, amit nem varrtak össze.

Nem volt történetük, ami átfogta volna ezt az időt, nem volt, ami értelmet adott volna neki, irányt, okot, okozatot. Azonban megesett egy akár szimbolikusnak is nevezhető esemény, amiben úgy tűnt, felgyülemlik és besűrűsödik ez az egész, mint sebben a genny.

Az őszi berakodásnál, ha nem is rituálészzerűen, de legalább az egyik ajtófélfá alatt valamilyen csonka formában mindig...

- Ez a duruzsolás kikészít! Hogy lehet ennyit osztani a semmit? Persze, ha derogál mosni a földet, akkor könnyű. Mégis én vagyok a szar. Két nap alatt meg lehetne csinálni mindent, de egy hét se elég. Csak apa vizslatását ne látnám a ház körül. S a szátok, basszus, miért nem lehet csukva...

Az akkori öreg Tárkony, keresztnevén Uter, tűnik fel a küszöb felett, kint égető világosság és maró hagymaszag. Mintha csak aludna, bambán áll ott, és két olyan éles bizonyosság gyúl fel benne, hogy a gyermek- és az összes többi kora is kiég belőle. Az egyik, talán az első, hogy nappal így félni képtelenség. A tárgyak s a levegő túl közel férkőztek a bőréhez, s a világ érzete olyanná vált, mint egy gyulladás a kifakadás eltolódó határán. A másik meg, hogy ha most rosszat mozdul, a ház s az egész falu egy pillanat alatt összeomlik. A bőréből kifogyott a szín, a teste bizseregve, mintha áram alatt lenne, megszedült, a küszöb tartotta. Egy pillanatra átfutott rajta, hogy vége van, és a következő néhány másodperc, mint az állkapocsból a fogak, kihullottak belőle, enyhén véres, a nyelvnek szokatlan üregeket hagyva maguk után.

Úgy mesélik, valamelyik ünnepnap delén történt, talán húsvétkor, s hogy ebben az ünnepben merengett és zihált, mikor arra eszmélt, hogy a lábai reszketve viszik a felrobbant ház felé. Nem akar menni. Nem rajta múlik. Ő csak kíméletlenül azon az ünnepen gondolkodik, mintha keresztretjtvény lenne.

A sínek munkálatait akkoriban fejezték be, üzemkész volt minden, csak az elektromos hálózattal voltak problémák. A belső-hagymásiaknak nem a vasúttal volt a bajuk, hanem azzal, hogy a házaik lettek a vezetékek tartóoszlopai. Szinte sosem volt azokban áram, csak néha, véletlenszerűen futott végig rajtuk. A paranoia egyre csak gyülemlett bennük, a mindennapi tárgyak barátságatlanabbak lettek, a tartásuk zárkózottabb, feszültebb, mint olaj a vízen, úgy vált a testük kicsapódott fölösleggé.

Mikor odaért, nem lepődött meg, hogy a nővére háza az. A fél tető hiányzott, s az udvarok tele megüvegesedett hagymacsonkokkal. A sógora megperzselődve közelített felé.

- A hagyma volt! - szavait alig lehetett kivenni, ordított, látszott rajta, hogy süket.

- Nem a szesz? - kérdezte, és egy tompa röhej akart felszakadni a torkában, de csak valami nyálkás bugyborékolás tört fel. Mintha kopoltyú nyílt volna benne. A sógora már visszafordult, akkor látta meg az egyik utca szájában a nyomorék földesurat. Köpni akart, de nem volt nyál a nyelvén.

Azokon a nyarakon, csak néhány évig, többször megisméltődtek a robbanások, de nem szokták tovább részletezni, valójában azt sem tudták eldönteni, hogy anekdotát vagy rémmesét mondanak. Az öreg Tárkonyról egyébként úgy él, hogy masszív dohányos volt, és hosszú szenvedésben...

- Gyere! Míg esznek, sétálunk egyet, jó? Gyűjtünk tüzet. Már biztos nem emlékszel milyen az őzláb íze. Imádni fogod.

Tárkonyék már készen voltak. A hatalmas szobák olyanokká lettek, mint a települések légifelvételei. A nők a halmok közötti szűk folyosókban lámpafénynél takarítottak. Többnyire hajdani szobájukból indultak, és a kereszteződésekben véletlenszerűen fordulva addig haladtak, míg szembe nem találták magukat valakivel. Akkor mindketten abba hagyták a takarítást és hálósákokat raktak ki a halmok közé. A mindenkori öreg Tárkony közben kívülről járja a házat, minden ablaknál hosszan elidőzik, hogy a fejébe vésődjön miből, hol, mennyi. Egy üres papírlappal jár, de soha nem kerül rá egyetlen grafitnyom sem. Amint elkészült a feltérképezéssel, összehajtja levélboríték méretűre, és a

berakodás után egy dátumot ír rá, majd a fiókjában elhelyezi azt egy stóc ehhez hasonló...

- Nem kell pisilned? Messze van a patak, anyának még dolgoznia kell. Próbáld meg, légy szíves! Elfordulok, megígérem!

Azzal kezdődött az egész, hogy hatalmas bútorokat rendeltek az asztalosoktól. Titkos szellőztetőrekeszeket kértek beléjük, amelyek a térfogat négyötödét is kitehették. A titkosság persze mellékes volt, csupán egy megszokott szekrény, ágy vagy asztal esztétikájára akarták formálni ezeket a raktárhelyiségeket.

A házakat kibővítették, és évről évre kevesebb termény került a pincékbe és padlásokra. Mintha kiürült volna az egész falu, mintha egy néma sztrájk vette volna kezdetét, nem tudni, mi ellen. A szomszéd települések megrökönyödve figyelték, hogy mi folyik itt, hogy az emberek dolgoznak, a földek teremnek, és ősszel minden eltűnik, csak a házak lesznek egyre nagyobbak. Teljesen elszigetelődtek tőlük, úgy mondták, a hagymaszagúakkal márpedig soha. Azok nem is emberek, a hagymaágyásokban...

- Nem baj, akkor ássunk egy kicsit! Marokkal. Elássuk a tüzet.

- A föld alatt fog égni? Akkor vacsizni is itt fogunk? A sötétben?

Nem voltak mind hagymaszagúak, volt, akinek semmilyen különösebb szaga sem volt. Részben attól függött, hogy milyen bútorba mit raktároztak el, különös tekintettel az ágyakra és a fűszernövényekre. Voltak csombor-kapor-, menta- és fokhagymaillatúak is, és a családok között elterjedtek a haszonnövények nevei. Margitékből is kikopott már, hogy a tárkony előtt hogyan is hívhatták őket, vagy hogy melyik ősükről terjedt szét először ez az illat. Még a családtagoknak sem volt egyforma illata. A ház falain belül kialakult egy folyamatos elegyedésben lévő illatközeg, mint egy ismeretlen eredetű tó a magába mélyesztett áramlataival.

Egy figyelmesebb falubéli kapásból meg tudta mondani, hogy hol mit tartanak, hogy melyik szobában ki lakik, s hogy kik között intenzív igazán a viszony. Kialakult egy sajátos észlelés- és tudásforma, egy intuitív érzéki gondolkodás, ami az illatokra épült. És ez a szagalapú, primér állati tájékozódás egy paranoid közösségélményben csúcsozott ki. Szemérmetlenségévé vált a másik birtokára való pillantás,

kizárólag az emberre és a természetire figyeltek és figyelhettek, a többi csak, mint egy csúszós akadály, amiről lesiklik a tekintet. De tabuvá vált a szagokról való beszéd is. A találkozásaik ettől egyre sutábbá és együgyűbbé váltak. Olyan szintű kerülőutakra kényszerítette őket a legegyszerűbb érintkezésekben is, hogy a gesztusok, szavak és a jelentések közötti kapcsolatok fellazultak, széttartó önműködésbe sodródtak. Az egymásról való tudásukat egy szeméttel diverzitásához hasonló réteg takarta el. Ugyanakkor ez még valamennyire megszokható volt, a baj inkább azzal az alattomos meztelenségérzéssel kezdődött, hogy a saját testük, sőt a rokonaik teste, a szobájuk és a házuk falai elárulják őket, mint egy állandó és közömbös anyagi kinyilatkoztatás. Hiába, hogy általában se az nem volt, amit rejtegetni, se az...

- Anya, szúrjunk ide egy táblát! Akkor tudni fogják, hogy itt tűz van, és nem kell majd újat gyűjtani.

- Kedves tőled, kincsem, de a tűz nem úgy alszik, mint mi. Őt bárhol fel lehet ébreszteni.

A falu vezetéknev-hálózatába nem csak haszonnövények szivárogtak be, hanem vad- és dísznövények is, meg még néhány a flóra határain kívülről. De az ellenségeskedés kevésbé volt jellemző rájuk. Egyszerűen csak kialakult egy anyagi kapcsolat, egy illatcsere ember és növény között, ami azon túl, hogy tulajdonnevesült, nem feltétlen hordozott jelentést. A különös inkább az volt, hogy a növények illata is megváltozott, otthonosabb lett, már-már húsosabb. Mégiscsak az ágynemű alatti rekeszből, a ruhák mögül vagy az asztal iratai közül vették elő mindennapi élmüket. És ezek a termények a szemükben hasonulni kezdtek a tárolási környezetükhöz. A családok egy-egy tagjában óhatatlanul is kialakult az az érzet, hogy levedlett bőrüket eszik, mintha egy gyomorfekélyes önemésztéssé válna az egész ház. Soha nem azt ették, amit a nyelvük kívánt, hanem ami a rothadás felé fordult.

És időről időre felbukkantak kellemetlen, sőt kegyetlen viccek. Többnyire a reménytelen szerelmeseket pécézték ki. Valamifajta átvitt kannibalizmusként működött; abból az ötletből burjánzott szét, hogy a falu sajátos gondolkodásmódjának az illatcseréken kívül van egy másik pillére is, az ízlelés. Hogy a növények nemcsak az adott személy illatát veszik át, pedig azt is csak alig érezhetően, hanem annak ízét is

magukba szívják. A táplálkozás terén mutatott mértéktartás különösen...

- Anya, büdi van odabent! Nem alszunk inkább kint?
- Ne butáskodj! Hogy van a pocakod?
- Egész jól. A tiéd? Sok van még hátra?

Margit két vödröt cipelt magával. Az egyikben meleg faápolós víz, a másikban kisebb földrögök meg szerves hulladék. A szemetet külön gyűjtötte, különben a víz pár méter után beiszaposodna. Véletlenszerűen haladt, így legalább nem kellett figyelnie, merről jön hang, merre forduljon, hogy hol találkozhat bárkivel. A fia arcát képzelte maga elé, ahogy elhomályosuló dolgokkal játszik, néha már, mint ő, takarít, és ezen a képen pihentette az elméjét. Rátámaszkodott, hogy a másik részével tudja csinálni azt, ami elhomályosul a kezei között. Este már csak az izmai fáradtsága jelzi, hogy csinált valamit, nem marad előtte kép más, csak hogy a fia bambul, s a keze, valójában az ő keze, egy sáros ronggyal jár.

Nem vette észre, hogy a konyha melletti szobában van, és azt sem, hogy nem a padlót nézi, hanem egyenesen előre, mint egy négylábú állat, és hogy már nemcsak egy képzelt képen pihen az elméje, hanem a valóságos fián, ahogy a konyhaasztalon pokrócba tekerve féloldalasan könyököl egy párnán. A folyosó kétfelé hasadt, balra a konyha, jobbra beláthatatlan. Egy hang duruzsol a fülében, a jobb oldali hozza. Hunyorít, összerándul az arca, koncentrálni kezd, hogy kié s hogy mit is mond. Megáll, hogy jobban hallja, de nem érti, csak néz és néz, és egyszer csak megdöbben, hogy nem képzelet, hanem tényleg látja, a fia tekintetét nézi, ahogy kiárad a szomszéd szoba felé, ahonnan egy másik folyosón hozzá is eljut a hang. Margit a kereszteződésben térdelt, előtte egy halom krumpli, azon meg vastagon, mint egy matrac, a tárkony. A szaga az orrát facsarta. Úgy érezte, a fia tekintetének egy elenyészően rövid szakaszává válik, nem lát semmit, s hogy ez a hullámzó hang elönti az egész házat. Boró a hajdani földesúr történetét meséli, Margit testét pedig olyan agresszív tehetetlenség ragadja el, hogy görcsölni és korogni kezd a gyomra, a nyelvére harap, s a hasát markolja, mintha kérődzene. Mindent, ami vele történik, külön rekeszekbe zárt emésztődni, de most mintha az egész összeömlene, s ez a massa kifelé törne. Ekkor hallotta meg a sínek nyikordulását.

A mostani öreg Tárkony, keresztnevén Uter, hosszú perceken át kívülről figyelte a saját hálószobáját, közben rá-rápillantott a fehér papírlapra, valószínűleg a saját hálószobáját láthatta ott is tavalyi állapotában, majd az azelőttiben, meg az azelőttiben, egészen a családja hagymaszagú mélyéig, ahogy ezek a képek egymás fedésébe kerülnek olyan vastagon, hogy rá lehetne támaszkodni. A síneken állt, hogy egyszerre mindkét ablakon beláthasson, és hirtelen végigfutott a talpában egy erős rezgés, majd nyikordulást hallott az erdő széléről. Maga se tudta hány éves a vasak rozsdás némasága, és a lapon az egymásra tornyosuló képek mintha kicsúsznának a fedésből. Kissé megszedült, s közelebb lépett a házhoz. Rézsütosan üvegcsörömpölést hallott, és lángba borultak a szoba hagymapiramisai. A szerelvény közvetlen mögötte suhant el, a légtömeg felborította. A hagyma és a szesz szagától nem kapott levegőt, mintha a szájában tartaná az elegyet. Néhány pillanatig olyannyira távoli lett a teste, hogy nem tudta eldönteni, ő most ő maga, vagy egyik véletlenszerű őse, hogy igazából kié is ez a test, ami éppen fullad.

A néhai földesúrról ritkán lehetett hallani, pedig Tárkonyékhoz hasonlóan ő volt az új idő egyik eredője. Lehetetlen ember volt, futurista és valami perverz megszállottsággal irányult Velence felé. Sosem járt ott, de bizonyos szögig megborult elméje lemásolta annak a képzelt városnak az utcáit és lötytenő hangulatát, és azok lassanként beleivódtak a falu valóságos utcáinak és házfalainak természetébe. Penészedett minden, és indokolatlan helyeken gyűlt fel a víz, még több hetes szárazság után is nyirkos mellézköngéje volt a levegőnek, mintha az eső utáni vágy poshadt volna be ide. Születése óta erős lordózisa volt, meredek szögek ütköztek a gerincében, és a falusiak, valószínűleg csak leíró szándékkal, nyomoréknak kezdték becézni. Aztán fiatal férfikorában valamilyen sosem tisztázott okból teljesen lebénultak a lábai. A falu környéki nagyvívű beruházásokat a családja kezdte el, az ő terve csupán a falut behálózó vasúthálózat volt. Egy mozgássérült velencefanatikus futurista szabadságterve. Ha később él, talán eszébe jutott volna a gátépítés és a falu elárasztása, de neki a vízen sikló ladik helyett egy taligány síneken ringó fémes hullámműködés jutott, amire rá is ment a családi vagyon. A sínek építésekor a nyomorék megnevezésből felszabadult az összes látens gyűlölet, és szokássá vált már az r

betűnél köpni egyet. A vasúthálózat elkészültekor már alig járt be a faluba. Fiatalon halt meg. Úgy mesélik, nem itt temették el, hanem utolsó útjaként Velencében. Boró szerint valami olyasmi járhatott a fejében, hogy ott majd a tenger benyúl érte, és mint egy megelőlegezett utolsó ítélet magával rántja az...

- De a vakond, anya! - ordított fel a fiú a szokottnál jóval mélyebb hangon.

- Nem túr kétszer ugyanoda.

Margit meglepődött a csalódottságán, hogy nem égett le minden, de nem merete végiggondolni ezt a vágyát. Valójában nem volt tűz, csak egy kis fellángolás, oltás nélkül is kialudt volna. Másnap a család egyik része gyújtogatásról beszélt, vandálokról, a másik, pontosabban az öreg, azt mondta, lehet csak figyelmeztetni akarta. A taligányt a duzzasztóknál találták meg, nem tudták elképzelni, hogyan tornázhatta fel valaki idáig, de az idegen sehol sem volt.

Hazafelé tartottak már, és ott, ahol a sínek az erdőbe ütköznek, s megállnak, egy pénztárcát, pár koszos ruhát, meg egy nyitott konzervekkel teli hátizsákot találtak. A pénztárcában volt egy személyigazolvány, a kép, a név, s a címer a felismerhetetlenségig összekarcolva, s ugyanígy egy mozgássérült igazolvány, csak a bőr barnája, a haj feketéje s egy București felirat maradt olvasható. Reflexszerűen arra gondolt, hogy miért jöhetett ide egy hajléktalan ember, de kiigazította magát, végül is mindegy, hogy itt vagy ott. Biztosan eljutott hozzá egy csonk a földesúr történetéből, vagy ami még valószínűbb, pusztán véletlen, hogy idekerült. Szimpatikus volt neki, de annyira nem álltatta magát, hogy elvigye a maradványokat az erdei patakig, a síneken meg nem akarta hagyni, igazságtalannak érezte volna. A fia közben hatalmas felfedezést tett. Szólni se bírt az ámulattól, hogy a hangyaboly s a vakondtúrás cakkra ugyanúgy néznek ki. Pedig látott ő már hangyát is meg vakondot is, és nem hagyta nyugodni, hogy ilyen mégis előfordulhat. A két kis földhalom az erdő déli árnyékán kívülre esett. Margit vacillált pár pillanatig, végül az iratokat a vakondtúrásba dugta, a ruhákat meg egy bokor alá.

Egy héttel később hívta fel őt Boró, hogy megtalálták az idegent. Az egyik bányatóban volt, megfulladt. Úgy írta le, mint valami jelenést. A máskor mindig a teljes átlátszatlanságig zavaros víz vagy három-négy

méterig kitisztult, és ott lebegett benne derékig a sűrűben. Azt se lehetett látni, hogy van-e egyáltalán lába neki. A kezei kitérve lebegtek a kitisztult vízben, a haja mint egy őszi tölgy koronája, és a nyakától egy vékony anyagcsík vezetett felfelé. Akárha fel lett volna akasztva. Amikor kiszedték – csak az anyagot, a hullához nem voltak eszközeik – rájöttek, hogy wc-papír, egy nyaki sebre tehetné rá. Még senkinek se merte elmondani, de szerinte ez az ember már itt ólálkodott pár napja közöttük, nem is tudja, hogy hogy nem vették észre, mert meg van győződve róla, hogy ő volt az, aki a komposztja mellett aludt. S azt már még inkább megrökönyödve mondja, hogy az öreg Tárkony megbolondult, mindenhova egy megüvegesedett hagymacsonkkal jár, s csak ismétlgeti, hogy nemjő, nemjő, nemjő. Végül Boró arról kezdett beszélni, hogy egyre többük szerint a nyomorék földesúr velencei hullája szivárgott vissza a talajvízzel vagy az esővel, mintegy isteni igazságszolgáltatásként a felakasztott megfeszített képében, bár nem tudni, mi mellett, mert Margitnak innen már nem volt se kedve, se ereje hozzá. Érzett némi büntudatot ugyan, de...

- Nem mulasztás, nyugalom.

Átalvető